

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 305/2024-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/12/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/12/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Senica **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. 7C/12/2020 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré je Okresný súd Senica **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Senica je **p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/12/2020. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 4 700 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 3. marca 2020 domáha náhrady škody vo výške 5 549,81 eur, náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 37 600 eur s príslušenstvom a náhrady trov konania z titulu nezákonného rozhodnutia orgánu verejnej moci podľa § 5 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 7C/12/2020-436 z 8. apríla 2022 žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 23Co/115/2022-539 z 28. apríla 2023 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Z kasačného uznesenia krajského súdu v podstatnom vyplýva, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil a v dôsledku nedostatočného a riadneho odôvodnenia došlo k porušeniu práva strán sporu na spravodlivý proces. V napadnutom konaní tak nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

4. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 305/2024-20 z 25. júna 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo zvyšných častiach ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv zbytočnými prietáhmi okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého celkovú dĺžku predstavujúcu 4 roky a 3 mesiace ku dňu podania ústavnej sťažnosti, čo sťažovateľ považuje za nezlučiteľné s obsahom označených práv. Sťažovateľ zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom poukázal na skutočnosť, že rozsudok okresného súdu, ktorý bol následne krajským súdom zrušený, bol vydaný po 2 rokoch a 1 mesiaci od podania žaloby. K opakovanému odročovaniu pojednávania pred okresným súdom došlo v dôsledku pandemickej situácie spojenej s ochorením COVID-19, čo však podľa sťažovateľa s poukazom na judikatúru ústavného súdu nie je objektívnou okolnosťou ospravedlňujúcou celkovú dĺžku napadnutého konania.

6. Opierajúc sa o súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu, sťažovateľ poukázal aj na obsah kasačného uznesenia krajského súdu, ktorého existencia má byť dôkazom neefektívneho postupu okresného súdu v napadnutom konaní.

7. Napadnuté konanie nie je právne ani fakticky zložitá, a preto sťažovateľ nevidí opodstatnenosť v dĺžke napadnutého konania v trvaní 4 rokov a 3 mesiacov odo dňa podania žaloby. Sťažovateľ je v konaní aktívny, čo mu nemôže byť na ťarchu, keďže využíva vnútroštátne prostriedky nápravy. Konečné riešenie sporu je pre sťažovateľa významné nielen z finančného hľadiska, ale zároveň sa v poslednom rade odstráni stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania. Je toho názoru, že vo veci sa priebežne koná bez prietáhov, o čom svedčia úkony súdu. Postup okresného súdu neustále sťažuje sťažovateľ, ktorý opakovane zasiela rôzne doplnenia žaloby, podal dve námietky zaujatosti proti zákonnej sudkyňi a podáva opakujúce sa obsiahle vyjadrenia, čím spôsobuje predĺženie konania. Predseda okresného súdu sa nestotožňuje s názorom sťažovateľa, že vec nie je právne zložitá. Sťažovateľ si v tejto otázke protirečí už len preto, lebo podal návrh na rozhodnutie o časti sporu medzitýmny rozsudkom.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Vzhľadom na vyjadrenie okresného súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

13. Obsah práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

15. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, v zmysle judikatúry ústavného súdu je rozhodovanie o nárokoch podľa zákona č. 514/2003 Z. z. súčasťou bežnej a štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, teda po právnej stránke nemožno považovať danú vec za zložitú. Z chronológie procesných úkonov ani zo spisu okresného súdu rovnako nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, ktorá by indikovala skutkovú zložitosť.

16. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu konštatuje, že aj sťažovateľ svojím správaním, resp. procesnou aktivitou vo významnej miere ovplyvnil celkovú dĺžku napadnutého konania. Sťažovateľ v priebehu konania vzniesol dve námietky zaujatosti proti zákonnej sudkyňi, opakovane podával návrhy na doplnenie dokazovania či návrhy na zmenu žaloby. Sťažovateľ dvakrát žiadal o prerušenie konania, pričom si musel byť vedomý, že táto procesná aktivita bude mať zásadný vplyv na dĺžku konania. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, § 220).

17. V súvislosti s posudzovaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu uvádza, že okresný súd konal v úvodnej fáze napadnutého konania plynulo a bez prietáhov. Ústavný súd však už v danej fáze indikoval prvky nesústreďeného postupu okresného súdu, keďže po podaní prvej námietky zaujatosti proti zákonnej sudkyňi (31. 8. 2020)

okresný súd nedôvodne predložil krajskému súdu súdny spis bez toho, aby boli splnené podmienky stanovené § 52 ods. 2 CSP.

18. Jediné dlhšie obdobie nečinnosti bolo zaznamenané v období od 18. decembra 2020 do 8. júna 2021, keď došlo k zrušeniu naplánovaných pojednávaní kvôli pandémie COVID-19. Ústavný súd v danej súvislosti poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémie ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (napr. IV. ÚS 266/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémie COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). V okolnostiach prejednáwanej veci uvedené okolnosti neospravedlňujú polročnú nečinnosť okresného súdu.

19. Okresný súd v ďalšom období napadnutého konania, teda od pojednávania 8. júna 2021, nebol nečinný, no jeho postup bol poznačený neefektívnosťou. V konaní sa do vyhlásenia meritórneho rozsudku 8. apríla 2022 uskutočnili tri pojednávania. Ústavný súd však nemôže ignorovať existenciu zrušujúceho uznesenia krajského súdu z 28. apríla 2023, keď krajský súd okresnému súdu vytkol nedostatky v právnom posúdení veci, ako aj nepreskúmateľnosť rozsudku. Okresný súd je v súčasnosti povinný doplniť dokazovanie v zmysle právneho názoru krajského súdu uvedeného v predmetnom zrušujúcom uznesení. Nedostatky v procesnom postupe okresného súdu uvedené v danom zrušujúcom uznesení, rovnako ako aj samotná existencia kasačného rozhodnutia odvolacieho súdu sú podľa názoru ústavného súdu odzrkadlením nie celkom efektívnej činnosti okresného súdu. Pre úplnosť však ústavný súd dodáva, že obdobie odvolacieho konania, teda od 9. mája 2022 (doručenie odvolania) do 9. júna 2023 (vrátenie spisu okresnému súdu), neberie do úvahy a nekladie na zodpovednosť okresnému súdu.

20. Po vrátení spisu sa musel okresný súd vysporiadať s procesnými návrhmi sťažovateľa, keďže 6. júla 2023 mu doručil návrh na doplnenie dokazovania, návrh na zmenu žaloby, návrh na prerušenie konania, ako aj návrh na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Okresný súd návrh na prerušenie konania uznesením z 5. februára 2024 zamietol. Následne nariadil pojednávanie na 6. jún 2024, ktoré sa však dosiaľ neuskutočnilo vzhľadom na sťažovateľom doručenú v poradí druhú námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyni.

21. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nie dostatočne efektívnou činnosťou okresného súdu, ako aj vzhľadom na existenciu a obsah zrušujúceho uznesenia krajského súdu ústavný súd dospel k záveru, že prierahy v napadnutom konaní boli v podstatnej miere spôsobené postupom okresného súdu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prierahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom ústavný súd v okolnostiach prejedávanej veci považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500 eur, ktoré mu je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd v danej súvislosti opakovane poukazuje na procesnú aktivitu sťažovateľa, ktorá mala významný vplyv na celkovú dĺžku konania. V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia preto ústavný súd návrhu nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 856,75 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty, celková výška trov konania je 856,75 eur vrátane tejto dane. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu